

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT: Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

Josefina Goberna i Tricas

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

ADHUC

Centre de Recerca
Teoria, Gènere, Sexualitat

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CIENCIA, INNOVACIÓN
Y UNIVERSIDADES

Vulnerabilidad en el pensamiento
filosófico femenino.
Contribuciones al debate
sobre emergencias presentes (VULFIL).
(PGC2018-094463-B-100)

- **Terminologia:**
 - **Úter/Ventre de lloguer**
 - **Maternitat subrogada**
 - **Gestació per substitució**

 - **Subrogació uterina**
 - **Gestant portadora**

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE
LA DONA GESTANT:
Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada**

- En que consisteix la gestació per substitució?
 - Podem considerar-la una tècnica més de reproducció humana assistida?
- Existeix un dret a la reproducció?
- Quina és la situació actual a Espanya
- Conclusions provisionals
- Reflexions finals

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:
Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada**

- En que consisteix la gestació per substitució?
- Organització Mundial de la Salut (OMS):

Gestante subrogada: mujer que lleva adelante un embarazo habiendo acordado que ella entregará el bebé a los padres previstos. Los gametos pueden originarse de los padres previstos y/o de terceros.

- Glosario de terminología en Técnicas de Reproducción Asistida (TRA). Versión revisada y preparada por el International Committee for Monitoring Assisted Reproductive Technology (ICMART) y la Organización Mundial de la Salud (OMS)

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

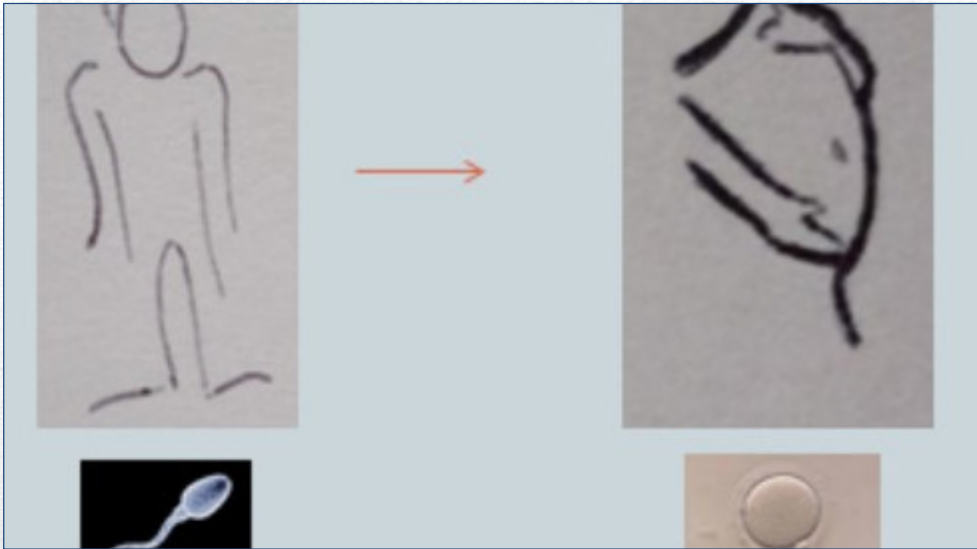
Subrogación uterina: aspectos médicos

Gestational Surrogacy: Medical Aspects

Rubí Nieves Rodríguez Díaz

Área de Obstetricia y Ginecología. Facultad de Ciencias de la Salud. Medicina
 Universidad de La Laguna
rubrod@ull.edu.es

ISSN 1989-7022

**Subrogación uterina:
aspectos médicos**

**Gestational Surrogacy:
Medical Aspects**

Rubí Nieves Rodríguez Díaz

Área de Obstetricia y Ginecología. Facultad de Ciencias de la Salud. Medicina
Universidad de La Laguna
rubrod@ull.edu.es

ISSN 1989-7022

Abraham, Sara y Agar

- En que consisteix la gestació per substitució?
 - En conjunt en el cas de la maternitat subrogada poden haver fins a 5 progenitors:
 - Mare genètica,
 - Pare genètic
 - Mare uterina
 - Pare/s intencional
 - Mare/s intencionals

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE
LA DONA GESTANT:
Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada**

- Podem considerar la maternitat subrogada una tècnica més de reproducció humana assistida?

- Sense vincle genètic no hi ha vincle afectiu?

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE
LA DONA GESTANT:**

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

The Legacy of Patriarchy as Context for Surrogacy: Or Why Are We Quibbling Over This?

Barbara Katz Rothman, City University of New York

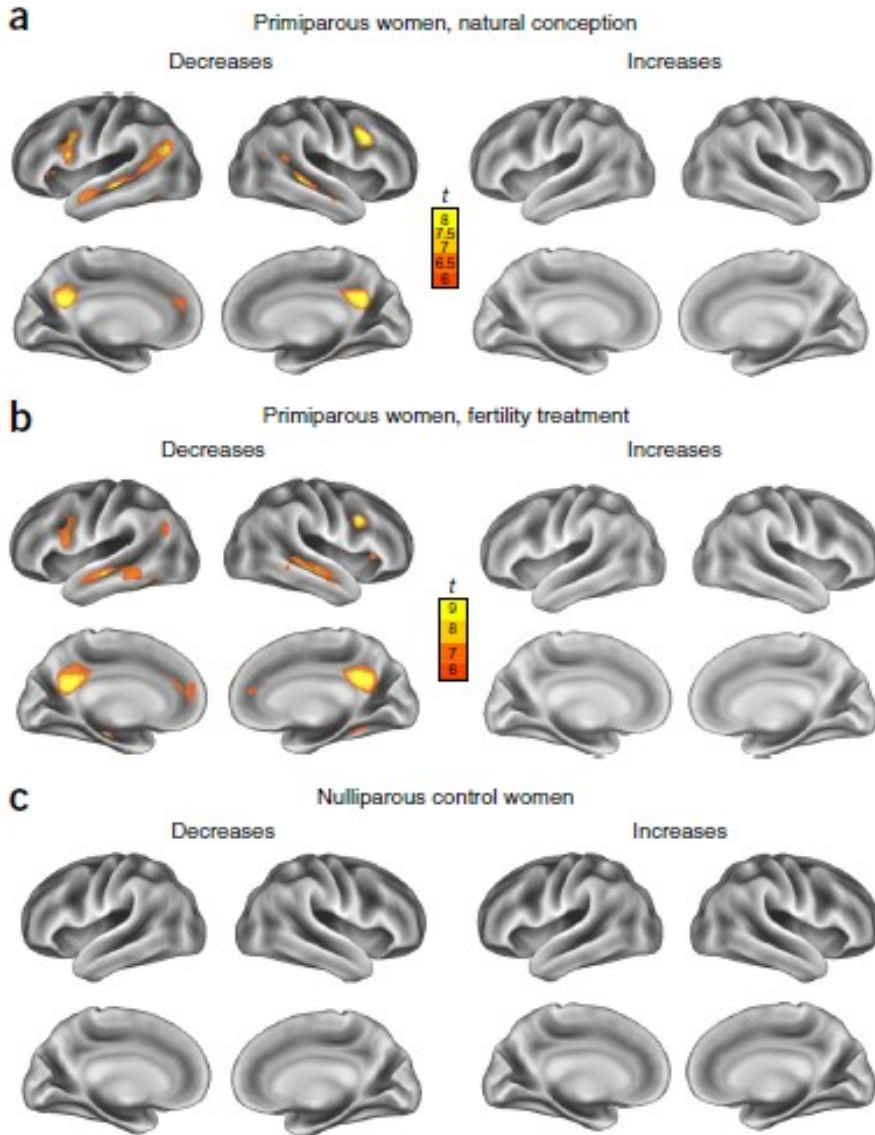
© 2015. Published by The Company of Biologists Ltd | Development (2015) 142, 3210-3221 doi:10.1242/dev.124289

RESEARCH ARTICLE

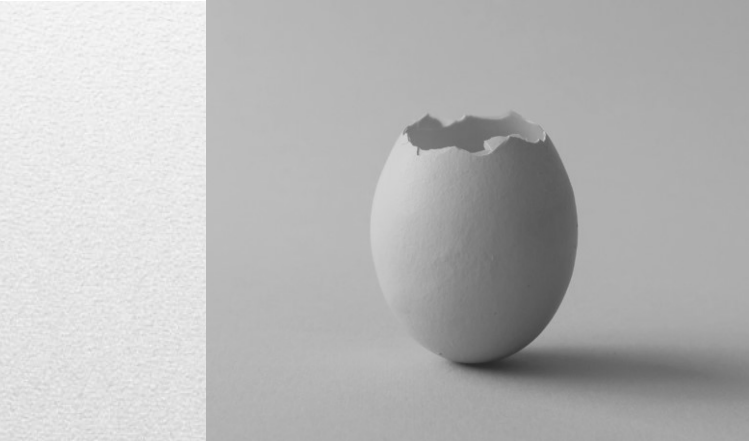
Hsa-miR-30d, secreted by the human endometrium, is taken up by the pre-implantation embryo and might modify its transcriptome

Felipe Vilella^{1,*‡}, Juan M. Moreno-Moya^{1,*}, Nuria Balaguer^{1,*}, Alessia Grasso¹, Maria Herrero¹, Sebastian Martínez¹, Antonio Marcilla² and Carlos Simón^{1,3}

Pregnancy leads to long-lasting changes in human brain structure

Elseline Hoekzema^{1-3,8}, Erika Barba-Müller^{1,8}, Cristina Pozzobon⁴, Marisol Picado¹, Florencio Lucco⁴, David García-García⁵, Juan Carlos Soliva¹, Adolf Tobeña¹, Manuel Desco⁵, Eveline A Crone^{2,3}, Agustín Ballesteros⁴, Susanna Carmona^{1,5,6,9} & Oscar Vilarroya^{1,7,9}

Article | Published: 19 December 2016

Pregnancy leads to long-lasting changes in human brain structure

Elseline Hoekzema , Erika Barba-Müller, Cristina Pozzobon, Marisol Picado, Florencio Lucco, David García-García, Juan Carlos Soliva, Adolf Tobeña, Manuel Desco, Eveline A Crone, Agustín Ballesteros, Susanna Carmona & Oscar Vilarroya

Nature Neuroscience **20**, 287–296(2017)

Maternal–Fetal Cell Transfer in Surrogacy: Ties That Bind

Ruth L. Fischbach, Columbia University College of Physicians and Surgeons

John D. Loike, Columbia University College of Physicians and Surgeons

Anthropol Med, 2018 Dec;25(3):296-310. doi: 10.1080/13648470.2017.1401825. Epub 2018 Jul 2.

Surrogate non-motherhood: Israeli and US surrogates speak about kinship and parenthood.

Teman E¹, Berend Z².

Author information

1 a Department of Behavioral Sciences , Ruppin Academic Center , Emek Hefer , Israel.

2 b Sociology Department , University of California Los Angeles , Los Angeles , CA , United States.

Surrogacy: outcomes for surrogate mothers, children and the resulting families—a systematic review

**Viveca Söderström-Anttila^{1,*}, Ulla-Britt Wennerholm², Anne Loft³,
Anja Pinborg⁴, Kristiina Aittomäki⁵, Liv Bente Romundstad⁶,
and Christina Bergh⁷**

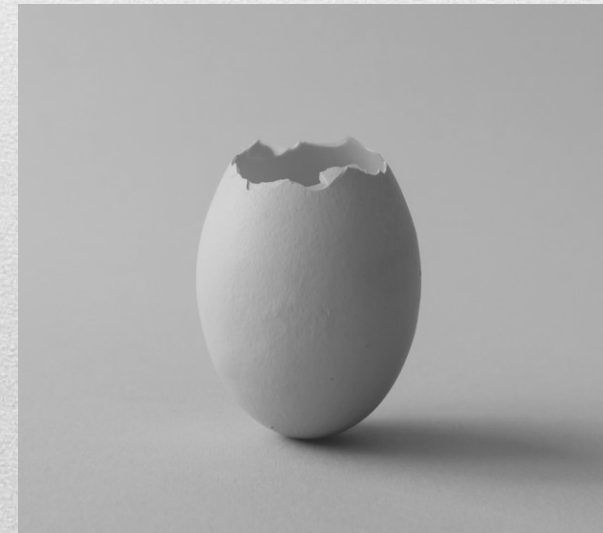
¹Väestöliitto Clinics, Fertility Clinic, Helsinki, Olavinkatu 1b, 00100 Helsinki, Finland ²Department of Obstetrics and Gynaecology, Institute of Clinical Sciences, Sahlgrenska Academy, Gothenburg University, Sahlgrenska University Hospital, Östra (East) SE-416 85 Gothenburg, Sweden ³Fertility Clinic, Section 4071, Copenhagen University Hospital, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, DK-2100 Copenhagen, Denmark ⁴Department of Obstetrics and Gynecology, Hvidovre Hospital, Institute of Clinical Medicine, Copenhagen University Hospital, Copenhagen, Denmark ⁵Department of Medical Genetics, Helsinki University Central Hospital (HUCH), 00029 HUS, Helsinki, Finland ⁶Spiren Fertility Clinic, Trondheim NO-7010, Norway and Department of Public Health, Norwegian University of Science and Technology, Trondheim, Norway ⁷Department of Obstetrics and Gynaecology, Institute of Clinical Sciences, Sahlgrenska Academy, Gothenburg University, Reproductive Medicine, Sahlgrenska University Hospital, SE-413 45 Gothenburg, Sweden

*Correspondence address. Väestöliitto Clinics, Fertility Clinic, Helsinki, FIN-00100 Helsinki, Finland.
E-mail: viveca.soderstrom-anttila@vaestoliitto.fi

Submitted on July 21, 2015; resubmitted on September 13, 2015; accepted on September 21, 2015

• **Existeix el dret a procrear?**

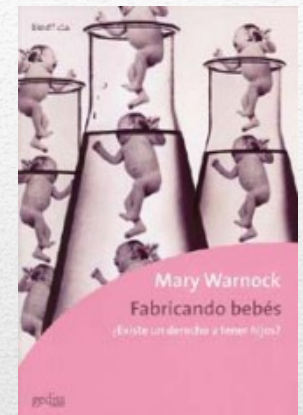
- Conferència Internacional de Drets Humans de Teherán (1968)
 - Dret a determinar lliurement nombre fills i interval naixements
- Conferència Mundial sobre Població i Desenvolupament (El Cairo, 1994)
 - “Drets reproductius” drets que tenen a veure amb la salut reproductiva i més àmpliament amb tots els drets humans relacionats amb la reproducció humana
- Declaració i Plataforma d’Acció de Beijing, (1995)
 - Defineix salut reproductiva i drets reproductius

- **Existeix el dret a Procrear?**

- **Mary Warnok**

- Vaig preguntar si era raonable, o inclús legítim reclamar un dret a quelcom impossible. Crec que la resposta es que no... hi haurà algunes parelles en que les seves temptatives de tenir fills no donaran resultats..., a aquestes parelles no se'ls haurà privat un dret, malgrat hagin vist frustats els seus desitjos.

Per a Warnok és important distingir entre l'àmbit jurídic i l'àmbit moral.

També considera que la procreació no és una necessitat bàsica que pugui generar una obligació. No existeix segon ella un dret legal ni una obligació moral a concebre un fill, això no vol dir que la medicina i els professionals sanitaris no tinguin un deure de compassió envers el patiment sigui físic, emocional o moral dels pacients i es sentin invocats a assistir a les persones que no poden tenir fills

INFORME DEL COMITÉ DE BIOÉTICA DE ESPAÑA SOBRE LOS ASPECTOS ÉTICOS Y JURÍDICOS DE LA MATERNIDAD SUBROGADA de 2017

El deseo de una persona de tener un hijo, por muy noble que sea, no puede realizarse a costa de los derechos de otras personas. La mayoría del Comité entiende que todo contrato de gestación por sustitución entraña una explotación de la mujer y un daño a los intereses superiores del menor y, por tanto, no puede aceptarse por principio.

- Autonomia àmbit reproductiu (OBD),
 - Oposar-se a interferències externes en decisions personals
 - Tenir fills o no tenir-los
 - Si es configura com un dret només existeix en el seu aspecte negatiu
 - No existeix en absolut un dret positiu a la reproducció
 - Llibertat per planificar la vida reproductiva sense interferències externes

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE
LA DONA GESTANT:**

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

- LEY 35/1988. de 22 de noviembre, sobre Técnicas de Reproducción Asistida.
- Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida.
 - Artículo 10
 1. Será nulo de pleno derecho el contrato por el que se convenga la gestación, con o sin precio, a cargo de una mujer que renuncia a la filiación materna en favor del contratante o de un tercero.
 2. La filiación de los hijos nacidos por gestación de sustitución será determinada por el parto
 - 3, Queda a salvo la posible acción de reclamación de la paternidad respecto del padre biológico, conforme a las reglas generales

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

- **Quina és la situació actual?**

- Prohibició
- Manca de regulació
- Admissió restrictiva
- Admissió amplia

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE
LA DONA GESTANT:
Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada**

- LEY 35/1988. de 22 de noviembre, sobre Técnicas de Reproducción Asistida.
- Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida.
 - Artículo 10
 1. Será nulo de pleno derecho el contrato por el que se convenga la gestación, con o sin precio, a cargo de una mujer que renuncia a la filiación materna en favor del contratante o de un tercero.
 2. La filiación de los hijos nacidos por gestación de sustitución será determinada por el parto
 - 3, Queda a salvo la posible acción de reclamación de la paternidad respecto del padre biológico, conforme a las reglas generales

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

- Situació actual a Espanya
 - Prohibició expressa maternitat subrogada?
 - Només nul·litat del contracte?
 - La LTRHA recull regulacions i sancions en molts aspectes però no per a la maternitat subrogada
- **Crossborder Surrogacy**

**POLICÍA ADMINISTRATIVA Y MATERNIDAD
SUBROGADA EN ESPAÑA**

Juan J. Guardia Hernández
Profesor adjunto de Derecho administrativo
Universitat Abat Oliba CEU, CEU Universities
jguardiah@uao.es

**REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE
LA DONA GESTANT:
Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada**

- El Informe nos recuerda que el contrato en el que pretende sustentarse esta técnica es considerado jurídicamente nulo en nuestro ordenamiento de manera constante desde que se reguló por primera vez en 1988; es decir, no tiene efecto jurídico alguno, la maternidad se determina por el parto. Pero no debe olvidarse tampoco que en sí misma esta técnica no está prohibida y, por consiguiente, no lleva aparejada sanción alguna su utilización, al menos para las personas más directamente involucradas (sobre este particular, la madre gestante y padres comitentes).
-

• **Conclusions**

- Arguments de pes per a prohibir maternitat subrogada
 - Desig legítim però no hi ha un dret a procrear
 - No es tracta d'una TRA més
 - Alt cost per a la mare gestant
 - Manca de respecte a la dignitat mare i nen que es veuen exposades a ser transferides, negociades o entregades
 - Rebuig a establir contractes o acords sobre cossos i persones
 - Pràctica “realment altruista” excepcional
 - Protecció drets nen: filiació complexa i dret identitat

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

- **Parlament Europa 2015:**

- “Condemna la pràctica de la gestació per substitució, que és contrària a la dignitat de la dona, ja que el seu cos i les seves funcions reproductives s’usen com a matèria primera...”

- **Informe de la Relatora Especial sobre la venta y la explotación sexual de niños, incluidos la prostitución infantil, la utilización de niños en la pornografía y demás material que muestre abusos sexuales de niños. 2018**

- El análisis de la venta de niños que figura en el presente estudio es aplicable a la gestación por sustitución de ámbito internacional y nacional, la gestación tradicional y la plena y la gestación por sustitución de carácter comercial o altruista. El estudio se centra en la prohibición de la venta de niños y en los derechos del niño de conformidad con las normas internacionales y las cuestiones en materia de protección derivadas de la práctica contemporánea de la gestación por sustitución.
 - La incidencia de esta práctica en los derechos de las mujeres queda fuera del alcance del presente estudio, excepto en relación con las cuestiones que afectan a la vez a los derechos de los niños y los de las mujeres o con determinadas violaciones claras de derechos que esclarecen asuntos reglamentarios o relativos al cumplimiento.
 - La Relatora Especial se hace eco de la posición de otros expertos en derechos humanos que han declarado inaceptable la discriminación de las mujeres en virtud de la instrumentalización de sus cuerpos con fines culturales, políticos, económicos o de otro tipo, incluso cuando está anclada en un conservadurismo de corte patriarcal.
-

- **Reflexions finals**

- Problema internacional de difícil solució des d'un àmbit local
- La prohibició facilita la subrogació en altres països i permet que clíniques o intermediaris facin negoci i s'exploti a dones vulnerables
- L'absoluta prohibició no permet alguns casos en es podria estar d'acord?

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

- **En cas regulació:**

- Control judicial per garantir consentiment de les parts i gratuïtat del procediment
- Adoptar criteris idoneïtat pares comitents i dona gestant
- Possibilitat revocació mare gestant i/o vincular la maternitat a la mare fins després del part
- Promoure adopció (revisar procediment i criteris)
- Garantir dret menors a conèixer origen
 - Maternitat col·laborativa?
 - Compensació (no preu)
- Una admissió restrictiva no acabarà amb el problema de les filiacions dels nadons nascuts a l'estranger

REFLEXIONS AL VOLTANT DE LA VULNERABILITAT I L'AUTONOMIA DE LA DONA GESTANT:

Una aportació al debat sobre la maternitat subrogada

Moltes gràcies!
